

641050 ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Φιλοσοφική		
ΤΜΗΜΑ	Γαλλικής γλώσσας και φιλολογίας		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	641050	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	-
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ποιητική και μετάφραση		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	3		4
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου (ΜΕΕ)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Γαλλική και Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.uoa.gr/courses/FRL253/		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
ΓΝΩΣΕΙΣ: • Έννοια της ποίησης. • Εργαλεία ανάλυσης στιχουργικής και λοιπών στοιχείων τεχνικής και ύφους ποιητικών κειμένων. • Βασικές τάσεις στην ιστορία της γαλλικής και ελληνικής ποίησης, κυρίως μετά τον 19^ο αιώνα. • Σχέση των παραπάνω με θεωρητικά και μεθοδολογικά προβλήματα μεταφραστικών σπουδών. ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ: • Ανάλυση γαλλικών ποιητικών κειμένων με έμφαση στη λειτουργία ρυθμού, ομοιοκαταληξίας και λοιπών τεχνικών ποιητικής γραφής. Έμφαση στην ποίηση του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα. • Στοιχεία ελληνικής μετρικής και λοιπών μηχανισμών ποιητικής ρητορικής. ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ: • Σχολιασμός ελληνικών μεταφραστικών προσεγγίσεων γαλλικών ποιητικών κειμένων από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα έως σήμερα.
Γενικές Ικανότητες
• Κριτική ποιητικών κειμένων και μεταφράσεων. • Εκτίμηση της σπουδαιότητας των χαρακτηριστικών της ποιητικής γραφής για τη μετάφραση.

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Μάθημα ελεύθερης επιλογής. Απευθύνεται σε φοιτητές του 5ου και 7ου εξαμήνου με γλωσσικές δεξιότητες σε επίπεδο Γραπτού Λόγου 2 και προαπαιτούμενο το μάθημα «Αντιπαραβολική Σύνταξη Ελληνικής-Γαλλικής και μετάφραση» (641061).

Το μάθημα αφορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ποιητικής γραφής, τη λειτουργία τους για την ανάγνωση και κατανόηση ενός ποιήματος και, κυρίως, τη σημασία τους για τη μεταφραστική διεργασία. Επιχειρείται μια συστηματική προσέγγιση στους ποικίλους τρόπους μεταφραστικής προσέγγισης της ποιητικής γραφής, και ειδικότερα της έμμετρης και ομοιοκατάληκτης ποίησης. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή σε ορισμένες θεωρητικές και μεθοδολογικές διαστάσεις του ζητήματος. Συνδυάζεται θεωρητικός και μεθοδολογικός προβληματισμός με λογοτεχνική ανάλυση ποιητικών πρωτοτύπων και σύγκριση διαφορετικών μεταφραστικών εκδοχών τους, ήδη δημοσιευμένων, παλαιότερων και νεώτερων. Το μάθημα επικεντρώνεται στη γαλλική ποίηση του 19^{ου} αιώνα ξεκινώντας από τον Μπωντλαίρ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Το παρόν περίγραμμα είναι μόνον ενδεικτικής λειτουργίας καθώς ο ακαδημαϊκός χαρακτήρας του μαθήματος επιβάλλει ευελιξία και διαρκή αναμόρφωση.

Τα πρώτα 5 μαθήματα είναι θεωρητικού και μεθοδολογικού χαρακτήρα και πολλά από τα ζητήματα που τίθενται επανεξετάζονται με αφορμή συγκεκριμένα κείμενα στη συνέχεια. Στη συνέχεια, το κάθε μάθημα αφορά ένα ή δύο ποιήματα που μελετώνται παράλληλα με πολλαπλές μεταφράσεις τους.

Η έμφαση μέχρι σήμερα ήταν στα μπωντλαϊρικά *Fleurs du Mal*. Όλα τα κείμενα, πρωτότυπα και μεταφράσεις, είναι προσβάσιμα στη βιβλιοθήκη του Γαλλικού ή στο διαδίκτυο.

Στο *eclass* του μαθήματος αναρτάται, εκτός των βασικών και τρεχουσών ανακοινώσεων, υλικό χρήσιμο για τη μελέτη κάθε ενότητας.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ 1-5

α) ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Εισαγωγή στην έννοια της ποίησης ως είδους λογοτεχνικής γραφής. Ποίηση και στιχουργική: μέτρο και ελεύθερο στίχος. Στοιχεία συγκριτικής προσωδίας και μετρικής της ελληνικής και γαλλικής παράδοσης.

β) ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σύνδεση με το μάθημα «Λογοτεχνικό ύφος και μετάφραση» (641066) και με προβλήματα μεταφραστικής μεθόδου και θεωρίας. Το ειδικότερο ζήτημα της μετάφρασης της έμμετρης και ομοιοκατάληκτης ποίησης. Η περίπτωση της διπλής μετάφρασης του Φωκά.

γ) Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ 19^{ου} ΑΙΩΝΑ: ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΠΩΝΤΛΑΙΡ

Στοιχεία ιστορίας της ευρωπαϊκής και ειδικότερα της γαλλικής λυρικής ποίησης με έμφαση στον γαλλικό ρομαντισμό και συμβολισμό. Τα *Fleurs du Mal* και οι διαφορετικοί δρόμοι ρήξης με την παράδοση στην έμμετρη ποίηση των Ρεμπώ και Μαλλαρμέ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ 6-13

α) CHARLES BAUDELAIRE (1821-1867)

Για τα πρωτότυπα ποιήματα:

Charles Baudelaire, *Les Fleurs du Mal*, Garnier-Flammarion, Paris 1964 [χρήσιμα σχόλια σε όλα τα ποιήματα και καλή εισαγωγή] με αρχική έμφαση στα ποιήματα:

« Au lecteur »

« Correspondances »

« À une passante »
« Le Revenant »
« Le cygne »
« Mort des amants »

Ελληνικές μεταφράσεις:

Σαρλ Μπωντλαίρ, *Τα Άνθη του Κακού*, μτφρ. Μανώλης Κανελλής, εκδ. Ζηκάκη, Αθήνα 1928.

Καρόλου Μπωντλαίρ, *Τα Άνθη του Κακού*, μτφρ. Γιώργης Σημηριώτης, Χρυσή Δάφνη, Αθήνα. χ.χ.

Charles Baudelaire, *Εικοσιοχτώ ποιήματα*, μτφρ. Κλέων Παράσχος, Γαβριηλίδης, Αθήνα 1992.

Luc Decaunes (επιμ.), *Μπωντλαίρ*, μτφρ. Γιώργος Σπανός, Πλέθρον Αθήνα, 1985 [βλ. ιδίως μεταφράσεις ποιημάτων σσ. 93-138].

Charles Baudelaire, *Τα άνθη του κακού*, μτφρ. Δέσπω Καρούσου, Γκοβόστης, Αθήνα 1990.

Κάρολος Μπωντλαίρ, *Δεκαπέντε ποιήματα*, μτφρ. Νίκος Φωκάς, Υψίλον, Αθήνα 2005.

β) ARTHUR RIMBAUD (1854-1891)

Για τα πρωτότυπα ποιήματα:

Arthur Rimbaud, *Œuvres*, Garnier, Paris 1960. [χρήσιμα σχόλια σε όλα τα ποιήματα και πολύ καλή γενική εισαγωγή] από όπου κυρίως τα:

« Le Bateau ivre »
« Le dormeur du val »
« Les assis »
« Ma bohème »
« Voyelles »

Ελληνικές μεταφράσεις:

Ελένη Σκούρα, *Ο μύθος του Rimbaud: 'Το μεθυσμένο καράβι', και οι μεταφράσεις του*, Επικαιρότητα, Αθήνα 1986. [με αναλυτική σχετική μελέτη].

«Ποιήσεις» στο: Claude Magny, *Ρεμπώ*, Πλέθρον, Αθήνα 1984/1999, σσ. 75-106.

Αρθούρος Ρεμπώ, *Το μεθυσμένο καράβι*, εισαγωγή και μετάφραση Στρατή Πασχάλη, εκδ. Γαβριηλίδη, Αθήνα 2008.

Επιπλέον **μεταφράσεις** σε φωτοτυπίες και στο eclass.

γ) STEPHANE MALLARME (1842-1898)

Για τα πρωτότυπα ποιήματα:

Stéphane Mallarmé, *Poésies et autres textes*, ed. Jean-Luc Steinmetz, Livre de Poche, Paris 2005. [χρήσιμα σχόλια σε όλα τα ποιήματα] από όπου κυρίως τα:

« Salut »
« Soupir »
« La chevelure vol... »
« Sainte »
« III. Une dentelle s'abolit »

Ελληνικές μεταφράσεις:

Stéphane Mallarmé, *Ποιήματα*, εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια Τάκη Βαρβιτσιώτη, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1999.

Stéphane Mallarmé, *Τα ποιήματα*, μετάφραση Γ.Σ. Πατριαρχέα, εκδ. Ιδεόγραμμα, Αθήνα 1992.

Επιπλέον **μεταφράσεις** σε φωτοτυπίες και στο eclass.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο												
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε.: - στη διδασκαλία, αναλόγως των αναγκών - ανάρτηση του υλικού του μαθήματος στην πλατφόρμα e-class του ΕΚΠΑ - στην επικοινωνία με τους φοιτητές - μέσω e-class και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου												
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Δραστηριότητα</th><th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Διαλέξεις</td><td>39</td></tr> <tr> <td>Πρακτική εξάσκηση με ανάγνωση κειμένων</td><td>24</td></tr> <tr> <td>Αυτοτελής μελέτη & πρακτική εξάσκηση</td><td>24</td></tr> <tr> <td>Φροντιστήριο</td><td>13</td></tr> <tr> <td>Σύνολο μαθήματος</td><td>100 ώρες</td></tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	39	Πρακτική εξάσκηση με ανάγνωση κειμένων	24	Αυτοτελής μελέτη & πρακτική εξάσκηση	24	Φροντιστήριο	13	Σύνολο μαθήματος	100 ώρες
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου												
Διαλέξεις	39												
Πρακτική εξάσκηση με ανάγνωση κειμένων	24												
Αυτοτελής μελέτη & πρακτική εξάσκηση	24												
Φροντιστήριο	13												
Σύνολο μαθήματος	100 ώρες												
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Γλώσσα αξιολόγησης: Ελληνική Μέθοδοι αξιολόγησης: α) Τελικές γραπτές εργασίες: 90% β) Συμμετοχή στο μάθημα: 10% γ) Προαιρετική εργασία για την οποία ο βαθμός των εξετάσεων ενισχύεται με έως 1 βαθμό αναλόγως της ποιότητας της εργασίας. Ο φοιτητής ΔΕΝ αξιολογείται βάσει των μεταφραστικών δεξιοτήτων του αλλά βάσει της ικανότητας του να αναλύσει συγκριτικά και να κρίνει με σαφήνεια και κατάλληλο προβληματισμό μεταφραστικές στρατηγικές και συγκεκριμένες επιλογές σε ήδη δημοσιευμένες μεταφράσεις, παλαιότερες και πιο πρόσφατες. Τα κριτήρια αξιολόγησης παρουσιάζονται και αναλύονται στους φοιτητές κατά την έναρξη του εξαμήνου.												

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**ΚΕΙΜΕΝΑ ΘΕΩΡΙΑΣ & ΜΕΘΟΔΟΥ****Ποίηση και Μετάφραση:**

Jonathan Culler, *Λογοτεχνική θεωρία*, μτφρ. Καίτη Διαμαντάκου, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2000. [κυρίως τα κεφ. 4. «Γλώσσα, νόημα και ερμηνεία» και 5, «Ρητορική, ποιητική και ποίηση»]

Γιώργος Μπαμπινιώτης, «Η έννοια του ύφους» και «Καθολικές δομές της λογοτεχνικής σημειολογίας: Κείμενο και κειμενικές λειτουργίες» στο: *Γλωσσολογία και λογοτεχνία: από την τεχνική στην τέχνη του λόγου*, Αθήνα 1991.

Roman Jakobson, «Τι είναι ποίηση», στο: *Δοκίμια για τη γλώσσα και τη λογοτεχνία*, μτφρ. Άρης Μπερλής, Εστία, Αθήνα 1998. σσ. 125-137.

Jeremy Munday, *Μεταφραστικές σπουδές: θεωρίες και εφαρμογές*, μτφρ. Α. Φιλιππάτος, Μεταίχμιο, Αθήνα 2002 [κυρίως Κεφ. 4.1., «Το μοντέλο των Βινάι και Ντερμπενλέτ» και Κεφ. 9. «Βενούτι: Οι πολιτιστικές και πολιτικές επιδιώξεις της μετάφρασης»]

Antoine Berman, *Η μετάφραση και το γράμμα ή το πανδοχείο του απόμακρου*, μτφρ. Σεσίλ Ιγγλέση

Μαργέλλου (κυρίως η «Εισαγωγή» και το κεφάλαιο «Η αναλυτική της μετάφρασης και η συστηματική της παραμόρφωσης»).

Νάσος Βαγενάς, *Ποίηση και μετάφραση*, Στιγμή, Αθήνα 1989.

Μαρία Παπαδήμα, *Τα πολλαπλά κάτοπτρα της μετάφρασης*, Νεφέλη, Αθήνα 2012. [με επιλεγμένες μεταφράσεις ποιημάτων].

Νίκος Φωκάς, «Εισαγωγή: Η διπλή πλαστογράφηση και ο Μπωντλαίρ» στο: Κάρολος Μπωντλαίρ, *Δεκαπέντε ποιήματα*, Ύψιλον, Αθήνα 1994.

Γιώργος Βάρσος, «Περιπλοκές της λογοτεχνικής μετάφρασης» στο: Έφη Λάμπρου & Γιώργος Φλώρος (επιμ.), *Η διδακτική της μετάφρασης στον ελληνόφωνο χώρο*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2010 (κυρίως το πρώτο μέρος, σσ. 131-138).

Γιώργος Βάρσος, Μορφή και διαφορά: από το μεταφραστή στη μετάφραση, δημοσίευτο κείμενο (ανακοίνωση στο συνέδριο *Figures de traducteurs dans l'espace franco-hellénique*, Αθήνα 2014) [θα αναρτηθεί στο eclass]

Ειδικότερα Στοιχεία Υφολογίας και Μετρικής

Jacques Durrenmatt, *Stylistique de la poésie*, Belin, Paris, 2005.

Jean-Claude Chevalier et al., *Grammaire du français contemporain*, Larousse, Paris 1964 («Troisième partie : la versification», pp. 439-468, για βασικά στοιχεία γαλλικής μετρικής).

Θρασύβουλος Σταύρου, *Νεοελληνική μετρική*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1992/2004.

Catherine Fromilhague, *Les figures de style*, Paris, Nathan, 1995.

«Σχήματα λόγου» στο: *Συντακτικό της νέας ελληνικής* (Α, Β, και Γ Γυμνασίου), ΟΕΔΒ, Αθήνα, σσ. 165-181.

Παράλληλα με τα παραπάνω οι φοιτητές παραπέμπονται στις εκδόσεις της Pléiade, σε δοκίμια ή μελέτες ανάλυσης και κριτικής των ποιητών που μελετάμε καθώς και σε πηγές του διαδικτύου.